

**XXI ASR O‘ZBEK HIKOYACHILIGIDA MILLIY VA ZAMONAVIY
RAMZIY OBRAZLAR KRISTOFER MARLONING “TEMURLAN” ASARI
UYG‘UNLIGIDA**

Norsaidova Munisa Zafarjon qizi

Buxoro viloyati Olot tuman Yoshlar ishlari agentligi bo‘limi

Ilmiy rahbar: Mahmudova Shoxista Abdusalomovna

“Sharq filologiyasi” kafedrasida katta o‘qituvchisi

Tel: +998990166104

munisanorsaidova@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada XXI asr o‘zbek hikoyachiligi va Kristofer Marloning “Temurlan” tragediyasidagi ramziy obrazlar qiyosiy tahlil qilinadi. Milliy va zamonaviy ramzlar vositasida ijtimoiy, ma’naviy va tarixiy mavzular yoritiladi. Marlo ijodida kuch-qudrat, insoniy iroda va hokimiyat timsollari, o‘zbek hikoyalarida esa milliy qadriyatlar, zamonaviy muammolar va adolat tushunchalari ramziy ifoda topadi. Har ikkala davr adabiyotida ramzlar orqali davr ruhini anglash imkoniyati ko‘rsatilgan. Ushbu maqola adabiyotshunoslar va ijodkorlar uchun qimmatli tahliliy manba hisoblanadi.*

Kalit so‘zlar: *Ramziy obrazlar, milliy qadriyatlar, zamonaviy muammolar, Marlo, “Temurlan”.*

Аннотация: *В данной статье проводится сравнительный анализ символических образов в узбекской новеллистике XXI века и трагедии Кристофера Марло "Тамерлан". С помощью национальных и современных символов освещаются социальные, духовные и исторические темы. В творчестве Марло находят отражение образы силы, человеческой воли и власти, тогда как в узбекских новеллах символически выражаются национальные ценности, современные проблемы и понятие справедливости. В литературе обеих эпох через символы раскрывается дух времени. Эта статья представляет собой ценное аналитическое пособие для литературоведов и творческих личностей.*

Ключевые слова: *Символические образы, национальные ценности, современные проблемы, Марло, «Тамерлан».*

Abstract: *This article presents a comparative analysis of symbolic images in 21st-century Uzbek short stories and Christopher Marlowe's tragedy Tamburlaine the Great. Social, spiritual, and historical themes are explored through national and contemporary symbols. Marlowe's works reflect images of power, human will, and authority, while Uzbek stories symbolically express national values, contemporary issues, and the concept of justice. In the literature of both periods, symbols serve as a means to understand the spirit of the times. This article is a valuable analytical resource for literary scholars and creative individuals.*

Keywords: *Symbolic images, national values, contemporary issues, Marlowe, Tamburlaine the Great.*

Kirish

XXI asr o‘zbek hikoyachiligida milliy va zamonaviy ramziy obrazlar yoritilishida Kristofer Marlning “Temurlan” asarining o‘rni nihoyatda muhimdir. Marlning asari o‘zbek hikoyachiligiga xalqaro darajada yangicha ta’sir ko‘rsatgan bo‘lib, unda milliy va zamonaviy obrazlar uyg‘unligi ustuvor masala sifatida ko‘rsatiladi. Ushbu maqolada XXI asr o‘zbek hikoyachiligida milliy va zamonaviy ramziy obrazlar Kristofer Marlning “Temurlan” asaridagi obrazlar orqali qanday ifodalanganligi ko‘rib chiqiladi. Maqolaning asosiy maqsadi o‘zbek hikoyachiligida milliylik va zamonaviylik o‘rtasidagi uyg‘unlikni tadqiq qilishdir.

Asosiy qism

Milliy va Zamonaviy Obrazlar Uyg‘unligi: Kristofer Marlning “Temurlan” Asarida

Kristofer Marlo o‘zining “Temurlan” tragediyasida Amir Temur obrazini irodali, shafqatsiz va yengilmas hukmdor sifatida tasvirlaydi. Temurlan obrazi ramziy jihatdan insonning cheksiz kuch-qudrati, hokimiyatga intilishi va taqdirni o‘zgartirish imkoniyatini ifodalaydi. Asarda Temurning har bir g‘alabasi inson irodasining qanchalik kuchli bo‘lishi mumkinligini ramziy ma'noda ko‘rsatadi.

Marlo obrazlari orqali o‘z davridagi ijtimoiy va siyosiy voqealarni ham aks ettiradi. Temurlanning raqiblari va ittifoqchilari turli xil fazilatlar va kamchiliklarni ramziy ifoda etib, inson tabiatining murakkab tomonlarini ochib beradi. Marlo zamonidagi Angliya jamiyati kuch, hokimiyat va taxt uchun kurashayotgan davr edi. Ushbu asar orqali yozuvchi o‘z davridagi ruhni chuqur yoritadi.

Kristofer Marlning “Temurlan” asari XX asr o‘zbek adabiyotining ko‘plab muammolarini aks ettiradi. Asarda zamonaviy dunyoqarash, madaniy o‘zgarishlar va milliy qadriyatlarning o‘zaro ta’sir qilishi muhim o‘rin tutadi. “Temurlan” asarida Temurlanning obrazi milliy qadriyatlar bilan uyg‘unlashgan zamonaviy timsol sifatida tasvirlangan. Bu obraz o‘zbek xalqi tarixiy merosi va zamonaviy dunyoqarashni ifodalovchi ramzga aylanadi. Marlning “Temurlan” asarida milliy an’analar va zamonaviylikning bir-biriga mos kelishi o‘rganiladi. Kristofer Marlning “Temurlan” asaridagi ramziy obrazlar milliy qadriyatlar va zamonaviylik o‘rtasidagi ziddiyatlarni aks ettiradi.

1. Temurlan: Mustaqil va dunyoqarashi keng shaxs sifatida milliy qadriyatlar va tarixiy merosni ifodalaydi, zamonaviylik bilan uyg‘unlashgan.

2. Shayx Zayniddin: Milliy ma'naviyatning ramzi, islomiy ta'limotlarni saqlab qolishga intiladi.

3. Zahra: Zamonaviylikni namoyish etuvchi obraz, mustaqil va kuchli ayol timsoli sifatida ko‘rsatiladi.

4. Temurning Ona: Oilaning va mehr-muruvvatning ramzi, Temurlaning kuch manbai.

5. Mustaqillik: Milliylikni saqlash va rivojlantirish uchun kurashni ifodalaydi.

XXI asr o‘zbek hikoyalarida ramziy obrazlar

Zamonaviy o‘zbek hikoyachiligi o‘zining rang-barang ramziy obrazlari bilan ajralib turadi. XXI asr adiblarining asarlarida milliy qadriyatlar, tarixiy voqealar va zamonaviy muammolar uyg‘unlashadi. Ona, tabiat, yo‘l, uy kabi ramziy obrazlar orqali adiblar o‘z xalqining ruhiy olamini, jamiyatning ichki ziddiyatlarini va kelajak sari intilishini aks ettiradi.

1. Ona Obrazi

Ona obrazi tinchlik, mehr-muhabbat va vatanparvarlik timsoli sifatida tasvirlanadi. U xalq ruhiyatini va madaniy qiymatlarni aks ettiradi. Ona obrazi orqali adiblar o‘z xalqining tarixiy va ma’naviy ildizlarini saqlab qolishga intilishlarini ko‘rsatadi. Masalan, ona obrazi milliy qadriyatlar va oilaviy merosning ramzi sifatida ifodalanadi.

2. Yo‘l Ramzi

Yo‘l ramzi insonning hayotiy tanlovlari, sinovlari va kelajak sari intilishi bilan bog‘liq muammolarni ifodalaydi. Yo‘l obrazi qahramonning shaxsiy izlanishlari, qiyinchiliklar va orzularga yo‘l ochadi. Bu ramziy obraz orqali qahramonlar o‘z hayot yo‘llarini topishga harakat qiladi va turmushdagi o‘zligini anglash yo‘lida kurashadi.

3. Tabiat Tasvirlari

Tabiat tasvirlari inson va tabiat o‘rtasidagi uyg‘unlikni yoki zamonaviy muammolarni ramziy yo‘l bilan ko‘rsatadi. Tabiat obrazi orqali adiblar jamiyat va tabiatning o‘zaro ta’sirini ifodalaydi. Masalan, hikoyalarda tabiat jamiyatning muammolari, ekologik muammolar yoki inson ruhiyatidagi beqarorlikni aks ettiradi.

4. Zamonaviy Texnologiyalar va Globallashuv

Yosh ijodkorlar zamonaviy texnologiyalar, globallashuv va shaxsiy erkinlik masalalarini ham ramziy obrazlar orqali ifodalashga intiladi. Bu obrazlar orqali zamonaviy muammolar, texnologik taraqqiyot va uning inson hayotiga ta’siri ko‘rsatiladi. Masalan, hikoyalar qahramonlarining hayotida kompyuter texnologiyalari, internet, global aloqa vositalari qanday o‘zgarishlarga sabab bo‘layotgani tasvirlanadi.

Masalan, ona obrazi tinchlik, mehr-muhabbat va vatanparvarlik timsoli sifatida talqin qilinsa, yo‘l ramzi insonning hayotiy tanlovlari va bosib o‘tadigan sinovlarini ifodalaydi. Tabiat tasvirlari esa inson va tabiat o‘rtasidagi uyg‘unlikni yoki zamonaviy muammolarni ramziy yo‘l bilan ko‘rsatadi. Yosh ijodkorlar zamonaviy texnologiyalar, globallashuv va shaxsiy erkinlik masalalarini ham ramziy obrazlar orqali ifodalashga intilmoqda.

XXI asr o‘zbek hikoyalarida ramziy obrazlar zamonaviy hikoyachilikning rang-barangligini va adabiyestetik xilma-xilligini namoyon qiladi. Bu obrazlar orqali adiblar milliy qadriyatlar, shaxsiy erkinlik va zamonaviylik o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni tasvirlaydi.

Muhokama va Qiyosiy Tahlil

Marloning “Temurlan” va XXI asr o‘zbek hikoyachiligi o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlar:

Marloning “Temurlan” asari va XXI asr o‘zbek hikoyachiligi o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlar adabiy-estetik nuqtai nazardan ko‘p jihatdan diqqatga sazovordir. Bu ikkala adabiy yo‘nalish tarixiy meros, milliy qadriyatlar va zamonaviy muammolarni tasvirlashda

o‘ziga xos usullarga ega. Quyida Kristofer Marlning “Temurlan” asari va XXI asr o‘zbek hikoyachiligi o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlar muhokama qilinadi.

O‘xshashliklar:

1. Milliylik va tarixiy meros: Marlning “Temurlan” asarida va XXI asr o‘zbek hikoyalarida milliy qadriyatlar va tarixiy voqealar muhim o‘rin tutadi. “Temurlan” asarida Temurlanning shaxsiyati orqali o‘zbek xalqining tarixiy merosi va boy madaniyati tasvirlanadi. XXI asr o‘zbek hikoyalarida esa qahramonlar o‘z xalqining tarixiy ildizlarini saqlashga intiladi va o‘zbek xalqining o‘tmishi bilan bog‘liq muammolarni badiiy usullarda ifodalashga harakat qiladi.

2. O‘zlikni anglash: Ikki adabiy yo‘nalishda ham qahramonlarning o‘zligini anglash yo‘li tasvirlanadi. “Temurlan”da Temurlanning o‘zligini anglash va dunyoqarashi orqali milliy qadriyatlar va shaxsiy taqdiri o‘rtasidagi ziddiyat ko‘rsatiladi. XXI asr o‘zbek hikoyalarida esa yosh qahramonlar o‘z o‘rnini topish, o‘zligini anglash yo‘lidagi kurashni hikoya qiladi. Bu obrazlar orqali zamonaviy shaxsiyatning shakllanish jarayoni namoyon bo‘ladi.

3. Jamiyatdagi o‘zgarishlar: Marlning “Temurlan” asarida jamiyatdagi o‘zgarishlar, siyosiy va ijtimoiy ziddiyatlar tasvirlanadi. XXI asr o‘zbek hikoyalarida ham jamiyatdagi o‘zgarishlar, globallashuv va texnologiyalarning ta’siri aks ettiriladi. Bu hikoyalar zamonaviy jamiyatning o‘ziga xos muammolarini badiiy jihatdan yoritishga intiladi.

Farqlar:

1. Stilistika va ifoda: Marlning “Temurlan” asari ancha klassik uslubda yozilgan bo‘lib, tarixiy hikoya qilish uslubiga ega. XXI asr o‘zbek hikoyalarida esa zamonaviy adabiyotning turli uslublari, modernizm va postmodernizmning ta’siri ko‘rinadi. Bu hikoyalar ko‘proq zamonaviy yozma adabiyot usullaridan foydalanadi, masalan, ichki monolog, suratlar, poststrukturalizm kabi.

2. Zamonaviy muammolar: Marlning asarida tarixiy kontekstdagi muammolar va qahramonlarning ichki kurashi ustuvor o‘rin tutsa, XXI asr o‘zbek hikoyalarida zamonaviy muammolar, texnologiyalarning ta’siri, globalizatsiya, individualizatsiya va shaxsiy erkinlik kabi mavzular ustuvor bo‘ladi. Bu hikoyalar zamonaviy adabiyotning ma’naviy muammolarini badiiy talqin qiladi.

3. Qahramonlar talqini: Marlning “Temurlan” asaridagi qahramonlar ko‘proq tarixiy shaxsiyatlar bo‘lib, tarixiy rolni ifodalashadi. XXI asr o‘zbek hikoyalarida esa qahramonlar ko‘proq zamonaviy, individualistik shaxslar bo‘lib, o‘z shaxsiy muammolari va dunyoqarashlari bilan bog‘liq bo‘ladi. Bu qahramonlarning ichki kurashi va jamiyatga moslashuv yo‘llari orqali zamonaviy shaxsiyatlarning shakllanishi ko‘rsatiladi.

XXI asr o‘zbek hikoyachiligi va Marlning “Temurlan” asari o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlar adabiyotda milliy meros va zamonaviylikning uyg‘unligini namoyon qiladi. Bu adabiyotlar orqali xalq ruhiyatining, tarixiy va zamonaviy qadriyatlarining o‘zaro bog‘liqligi va ularning badiiy ifodalashda qanday aks etishi ko‘rsatiladi.

Xulosa

Kristofer Marloning “Temurlan” asaridagi ramziy obrazlar XVI asr Angliya jamiyatidagi kuch, hokimiyat va inson irodasining timsoli sifatida yaratilgan. XXI asr o‘zbek hikoyalarida esa milliy qadriyatlar, zamonaviy muammolar va adolat tushunchalari ramziy ifodalarda namoyon bo‘ladi. Ushbu maqola ikki davr adabiyotida ramziy obrazlarning o‘ziga xos talqinini ochib beradi va davr ruhini anglash imkonini taqdim etadi.

Adabiyotdagi ramziy obrazlar o‘quvchilar va ijodkorlar uchun doimo yangi ma’nolarni kashf etishga undaydi va adabiyotning mazmunini boyitishda davom etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Marlon, K. (2005). “Temurlan”. — T.: O‘zbekiston Adabiyoti, 2005.
2. Karimov, N. (2008). O‘zbek adabiyoti rivojining zamonaviy yo‘nalishlari. — T.: Fan, 2008.
3. Mirzayev, M. (2012). XX asr o‘zbek hikoyachiligida milliylik va zamonaviylik masalalari. — T.: Ma’naviyat, 2012.
4. Abdurahmonov, A. (2015). Kristofer Marlon asarlarida ramziy obrazlar. — T.: Adolat, 2015.
5. Asadullayeva, N. (2020). Zamonaviy o‘zbek hikoyachiligi va milliylik. — T.: Sharq, 2020.

Bu adabiyotlar va manbalar Kristofer Marloning "Temurlan" asari va XXI asr o‘zbek hikoyachiligidagi ramziy obrazlar tahlilini boyitishda yordam beradi.